

...

بهشی بهکه م

ماف بریتیی له کۆمهلهی تایبهتمهندی و خهسلهت که پپووسته به شیوهیهکی سروشتی هه موو مروقیک خاوهنی بیته، کار و مامهلهی پپی بکات و بنهماکانی ژیان و رهوایهتی ژیانیکی سروشتی تیدا بهجهسته بکات به شیوهی ئاسایی و دوور له ههر پارانهوهو توندوو تیزههکی بۆ دهسته بهر بوونی.

جۆری مافیش بۆ هه موو مروق و وولات و نهتهوهیهک ده بیته به دوو به شهوه:

1- مافه سه ره تاییه کان

2- مافه تاییه تیه کان یان مافهکانی دی.

ته رازووی ئه و دوو هاوکیشهیهش متمانه دهخاته سه ر پپوه ره زه مه نیه کان وه کو ئه وهی ئه و پپوه ر و مافانه دابهش دهکات به سه رسی فاکته ردا له وانه:

ا- مافی سیاسی و مه ده نی.

ب- مافی کومه لایه تی و رو شن بیری.

ج- مافه گشتیه کان.

هه موو نه ته وه یه ک وه کو تاک و کوو ده سه لات مافی خو یانه له چوارچیوه و قه واره ی وولاتی خویدا داوای سه رجه میان بکات، له ده ره وه ی جوگرافیای وولاتی خو شی داوای زو رینه ی بکات هه تا ئه و کاته ی ره گه زنامه ی ها ولاتی بوون وه رده گریته و پاشان ده بیته به خاوه نی هه موو ئه و مافانه ی ها ولاتی ناتیف هه یه تی. . . ئه مهش فج سه رجه م ناوچهکانی جیهان و هه موو مروقیک ره وایه که رکوک و کورد نه بیته.

که رکوک ئه و ئه ندامه برینداری له شی کورده که هه میشه به دهستی ناحهزان و داگیرکه رانی کورد برینهکانی هه لکه ندراره و هه رگیز ریگه به ساریژ بوون هه ناسه دانی بی ئازار نه دراوه.

ئه و خا که زی رینه یه که هه رگیز له نه هامه تی هیزی چاو چه لپسهکانی به ده ره نه بووه و هه میشه مایه یی مشت و مری ئیمپریالیسته یه ک له داوای یه که کان بووه.

له م نووسینه دا ته نها ئاماژه یه کی کورته به جوگرافیا و میژوو ی که رکوک ده که م چونکه باسکردنی ته نها دووباره بوونه وه یه و هه ردوو فاکته ر لای مروقی کورد زو ر ئاشکرایه و چه ندین

سه رچاوه زو ر به ووردی و به به لگه وه له و مه سه له یه داوون.

مافی خاوه نداریه تی که رکوک وه کو جوگرافیا.

گومان له وه دا نیه که مافی خاوه نداریه تی که رکوک ده گه ریته وه بۆ نه ته وه ی کورد چونکه

که وته ته هه ری می کوردستان و 160 کم باشوری روژه لاتی شاری موسل که ئه وه یی شاریکی کوردیه،

خاوه نداریتی که رکوک به زوری وولاته زله یزکان له کورد سه ندراره ئه و کاته ی " به پپی په یمانی

(مؤدروس) ی ئوکتۆبه ری 1918 سوپای به ریتانی به سه روکایه تی جه نرال مارشال له 17 ی ماری

1918 ئه و شاره ی داگیرکردو داوای وازی لیه ینا بۆ ئه وه ی له مانگی ئوکتۆبه ری هه مان سالدا بگه ریته وه

بۆ داگیرکردنی "1.

گرتنه وه ی دووه م پاش دلنیا بوون له سامانی نه وتی که رکوک بووه له ویوه به خواستی

کو نترۆلکردنی ئه و سامانه پترۆلیه مافی مولکداریتی له کورد وه رده گریته وه، بۆ ئه وه ی به ئاسانی ژیر

چنگ بکه ویت و به شیوه یه ک که ئه و نه خشه یه وون ببیت، به پپی ستراتیژی سیاسیانه ی پلان بۆ

دانراوه له سه ره تاوه و له سه رده می عوسمانیه کان هه تا عیرا قی مه لکی و کۆماری هه میشه هه ول دراوه

نه ته وه جیاوازه کان به پپی به رزه وه ندی قو ناغ و سه رده مه جیاوازه کان له که رکوکدا نیشته جی بگریته،

نه ته وه یه ک بالا ده ست کراوه، مافی پو ست و نرخ و به های دام و ده زگاکانی که رکوک یی به خشراره،

به و ستراتیژه له مافی تاک نه ته وه ییه وه خاوه نداریه تی که رکوک یان دابهش کرد به سه ر مافی فره

نه ته وه ییدا، له وانهش عه رب و تورک به شی شیریان به رکه وت.

ژماره‌ی تورکیه‌کان ژماره‌ی به‌ریتانیه‌کان ژماره‌ی عێراقیه‌کان

سالی 1923	سالی 1921	سالی 1921	سالی 1921
کورڊ	264830	424720	494007
عه‌ره‌ب	43210	185763	166941
تورك	146960	65893	38652
به‌هودی	31000	62255	61336
به‌زیدی	18000	30000	26157
كوچبه‌ر	170000	0000	0000

كوی گشتی 801070 785468 673900

ئه‌گه‌ر سه‌یری ئه‌و نه‌خشه‌یه بکه‌ین بو‌مان ده‌رده‌که‌وێت که هه‌ر سی چه‌وسینه‌ری کورد مافی کوردبوونی جووله‌که که کۆمه‌لێکی زۆریان کورد بوون هه‌روه‌ها ئێزیدیه‌کانیان پێشیل کردوو به کورد نازده نه‌کراون. هه‌روه‌ها له لایه‌کی دی هه‌ر یه‌که‌یان مافی به‌خۆی داوه ژماره‌یه‌کی که‌متر له ئاماری راسته‌قینه‌ی کورد له ناوچه‌که‌دا بخاته‌روو. تورکیا په‌وايه‌تی زی‌ده‌رۆیی له ژماره‌ی ئاماره‌کاندا به‌خۆی داوه و ئاماری خۆی له بریتانیاو عێراق پتر داناوه وه له هه‌ردوو لاشیان ئاماری کوردی به که‌متر داناوه ئه‌مه له کاتی‌که‌دا که زۆر تایفه‌ی تری کوردی هه‌یه ئه‌وانیش به کورد ناوونوس نه‌کراون و مافی نه‌ته‌وايه‌تی‌یان پێنه‌دراوه. له وان‌ه‌ش وه‌کو مامۆستا محمد ئه‌مین زه‌کی له کتێبی خولاسه‌یه‌کی تاریخی کورد و کوردستاندا ئاماژه‌ی پێکردوو ه ' (بی‌جگه له تایفه‌ی به‌زیدی هه‌ر له لیوای موسڵ دا تایفه‌ی (فارلی. باجو‌ران و شاباک) یش هه‌یه که ئه‌مانه‌ش کوردن و ته‌دقیقاتی لیژنه‌ی عوسبه‌ت و لئومه‌میش ئه‌م‌جی هه‌تا تایید ئه‌کاوه‌ ئه‌لێ زمانه‌که‌یان تۆزی کوردیه‌کی تیکه‌ل و پیکه‌له‌و ئیعتیقادیان جوی‌یه) . . . ئه‌مه نه‌ک ته‌نیا نه‌دانی سه‌ره‌تایی‌ترین مافه به خه‌لکی کورد به تاییه‌ت خه‌لکی ئه‌و ناوچه‌یه‌و گورپینی دیموگرافیای که‌رکووکه به‌لکوو مافی هه‌بوون و دانپێنانی نه‌داوه‌تی وه‌کو مرۆف. به‌و شوناس لێسه‌ندنه‌وه‌یه‌ش له که‌سایه‌تی‌یه‌کی یاسایی‌یه‌وه ده‌ری ده‌هینێ بۆ که‌سایه‌تی له په‌راویزی کاره‌ساته‌کانی یاسای ئه‌و وولاته جی‌گیریان ده‌کات که داگیرکه‌ره‌که‌یه‌تی. به‌و شیوه‌یه ژیرخانی که‌سایه‌تی یاسایی که متمانه ده‌خاته سه‌روه‌ری به‌ته‌وه‌یی نه‌ک سه‌روه‌ری ده‌وله‌ت ده‌پوخینێ، ئه‌و ژیرخانه‌ش ده‌بێت به هۆی په‌رنه‌سیپی دیاری کردنی چاره‌نووس، به‌وه‌ش یه‌که‌م هه‌نگاوی داگیرکه‌ران بۆ سه‌رینه‌وه‌ی نه‌ته‌وه‌ی کورد له سه‌رینه‌وه‌ی که‌سایه‌تی یاسایی‌وه ده‌ستی پێکرد. ئه‌و فاکته‌ره‌ی که بنه‌مایه بۆ درووست بوونی سه‌روه‌ری نه‌ته‌وه‌یی هه‌نگاوه‌کانی دی. ئه‌مه‌ش پێچه‌وانه‌ی به‌نده‌کانی (15، 2، 3، 4، 28) ی جارێ گه‌ردوونی مافی مرۆفه که 15 دیسامبه‌ری 1941 به‌ریاری له‌سه‌ر دراوه.

سه‌رچاوه‌کان؛

- 1- د. نوری طالبانی. منطقه کرکوک و محاولة تغير واقعها القومي
- 2- د. عبدالرحمن قاسم. کردستان والاكراد / نه‌خشه‌که